

zelden een
ren. En daar
rakelijk voor
nde klachten
het onderwijs.
tijd van het
n. Misschien
wezen. Maar
op. Als men
e kinderen al
duidelijk, dat
om kan wor-
slijtage moet

die gedachte
als men de
ft, de verant-
an de ouders
ing. Dan moe-
. Als de kin-
kennis en de
vele gevallen
s, maar waar
vereeninge-
heid om heel
e ouders nog
r niet zooveel
ende kinderen

ook eens wat
ele gezinnen,
ken kring op
e samen door
De kinderen
n de familie-
hriven en ze
achten vrijuit
bellectuur in
de Bijbelsche
bewaren voor

n meer voor
ezin voor de
t in het minst
nnis en vaar-

G. MEIMA.

et Hoedemaker.
re : „De Chris-
tijke ontanding
nog niet onder
op terugkomen.
lat de brochure
Op zichzelf is
dit oordeel hier
at in hetzelfde
ers op dit punt
woord aan den
chrijft :

indigd van een
ok te Kampen,
stelijke en zede-
Dr J. van Lonk-
te lezen, want
alist Anti-revo-
naker over. Wij
vermelden hier
st. Dagblad „De
hoe de redactie

hetzelfde num-
re voor van de
) S(chuit) die,
steert :

ti-revolutionaire
n voorstaat dan

staat toegelicht
staatkunde, en
itkomt, dat het
is stamt, wordt

weld wordt. Het
et feit, dat aan
astgeknoopt, en
fde gebeurt ten

enuwachtigheid.

tendom en Cul-
tuk (onder den

en reeds maat-
antie" van 1886
in degenen, die
ren, terwijl zij
als het heette),
etwijfde zal op
n gedant door
rde Kerken" om
en feestrede van
rdt een gedenk-
achtig in welken

geest dit boek zal geschreven zijn. Dr Abr. Kuyper heeft bij zijn tegenstanders den indruk nagelaten van een onoverwinnelijk meesterschap om de kromste dingen zoo voor te stellen, dat zij zijnen volgelingen recht schenen, en zijn invloed is krachtig blijven doorwerken.

Hoe ware het te wenschen, dat de bedoelde „gedachtenisviering" achterwege bleve en niet de dingen, die vóór 50 jaar zoo onnoemelijk veel schade aan godsdienst en geestelijk leven in ons vaderland hebben gedaan, weer voor den geest werden gebracht! Maar nu 't geschieden zal, terwijl de leiders der „Gereformeerde Kerken" niet de minste neiging toonen om tot verbroedering met andere Kerken (behalve dan de oude Afscheidenen) te komen, zal het noodig zijn, dat tegenover hun gedachtenisviering op waardige wijze een waar getuigenis daartegenover gesteld worde, door bekwaame pennen. Want de jongeren, die niet dien tijd hebben meegemaakt, mogen niet eenzijdig worden ingelicht. Zoowel in het archief als in de bibliotheek van de Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk is een overvloed van officieel en niet officieel materiaal.

Wat is de mentaliteit toch wonderlijk. Indien er verbroedering komen moet, zal zij kunnen en moeten geschieden door de behandeling van de kwesties. Niet door het laten liggen daarvan. Nu is er bij ons, naar het blijkt, de geneigdheid, de kwesties te behandelen. En is dat nu voor hervormde menschen het bewijs, dat er „niet de minste neiging bestaat tot verbroedering?" Of is soms de vaste overtuiging, welke zich hier bij dezen inzender uitspreekt, dat n.l. de voorhefting van gereformeerde zijde eenzijdig zal zijn, zelf al het bewijs, dat men vaak van hervormde zijde de broederlijkheid zeer ver uit den gezichtskring laat?

Een Quaker-school.

In het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur" wordt, geteekend J. Liefstuck, iets verteld over de Quaker-school, „Eerde" te Ommen. Wij lezen daar:

Sedert verleden jaar Paschen is er op kasteel „Eerde" bij Ommen een internationale school gevestigd, welke gebaseerd is op de grondbeginselen der Quakers. De opzet is internationaal, de onmiddellijke aanleiding tot de stichting der school waren de omstandigheden waaronder kinderen in Duitsland sinds Maart 1933 van staatswege worden opgevoed, en waaraan de ouders, indien zij met de opvattingen van het nationaal-socialisme niet instemmen, hun kinderen niet vermogen te onttrekken. De aanleiding was dus de urgente nood. In Mei 1933 heeft het Genootschap der Vrienden in Nederland, Duitsland en Engeland het vraagstuk van de stichting eener internationale school in den geest der écoles nouvelles of Landschulheime onder oogen genomen en na uitvoerige besprekingen kon zij met Paschen 1934 worden geopend.

Wat de technische zijde betreft, de school staat onder de Nederlandsche onderwijswetten en is een instituut voor lager en voortgezet onderwijs. In het internationaal curatorium heeft mede zitting Dr G. Bolkestein, inspecteur van het middelbaar onderwijs.

Even later lezen wij:

Ofschoon er elken dag aanvragen uit Duitsland komen, ligt het toch in de bedoeling van meet af aan meer naar internationalisatie te streven, waardoor geregeeld o.a. Nederlandsche, Duitse, Engelsche en Fransche kinderen omgang met elkaar hebben.

Dat de school een Quaker-instelling is, komt hierin tot uiting, dat het opvoedkundig streven gericht is op onderlinge erkenning en eerbiediging van ieders eigenaard, in positief Christelijken geest. Initiatief en opzet zijn Quakersch, de verwerkelijking er van is overwegend door niet-Quakers ter hand genomen, en onder de kinderen is er slechts een enkel uit Quaker-kring.

Het schijnt, dat de school min of meer herinnert aan enkele Montessori-gedachten. Wij lezen althans:

De individu, die ondergaat in de massa, gaat onder. Individualisme is wellicht een der moeilijkste, maar ook een der waardevolste eigenschappen van den Hollander. Wat waardevol is, wordt in tijden van spanning licht ter zijde gesteld en schijnt aan waarde te verliezen. Het zal toch wel altijd waardevol blijven een karakter te bezitten; en dat betekent individualiteit. Naar opvoeding tot karakter wordt naast vruchtbare kennis op Eerde in de eerste plaats gestreefd.

En even later:

In aanmerking genomen het naar verhouding kleine aantal kinderen en de uiteenlopende leeftijden (jongens en meisjes van ca. 7 tot ca. 17 jaar) is het duidelijk, dat het onderwijs niet klassikaal wordt gegeven, doch groepsgewijze, terwijl zooveel mogelijk naar zelfwerkzaamheid wordt gestreefd. De wijze van lesgeven is zoo in elk opzicht hoogst vruchtbare en de verwerking der leerstof heeft een uiterst vlot verloop. Verschillende lessen, welke ik bijwoonde, hebben den indruk bij mij gevestigd, dat er minder sprake is van lesgeven, dan van samen de betreffende leerstof bespreken, wat natuurlijk bij het kleine aantal leerlingen per „groep" een zeldzame mogelijkheid is. De latente of niet-latente zelfwerkzaamheid der leerlingen wordt op deze wijze onontkoombaar vanzelfsprekend opgewekt en aangekweekt. Er heerscht een geest van groote animo en ambitie; zeer verkwikkend. De verhouding leeraar-leerling, vroeger zoo berucht, doch die tegenwoordig gelukkig al veel van haar scherpte heeft verloren, is op „Eerde" zonder uitzondering een van vriend tot vriend.

Veel aandacht wordt er geschonken aan de lichaamscultuur.

Met dit al hebben wij nog niets gelezen van de grondslagen. Men heeft een bepaalden naam (dien der Quakers) gebruikt, maar de vraag, in hoeverre men het

recht daartoe heeft, is niet beantwoord, althans niet uit wat hier medegedeeld wordt. Het feit ook, dat de verwerkelijking van de plannen uitgegaan is van in meerderheid niet-Quakers, spreekt in gelijken geest.

Het is goed, op deze dingen te letten, wij er uit blijkt, dat de ziekte van onzen tijd, n.l. het niet meer vragen naar, of niet meer eerbiedigen van, een grondslag, vrijwel epidemisch is. En dat daarom temeer degenen, die, krachtens hun belijdenis en hun opvatting van de openbaring, daartegen medicijn kunnen aandienen, temeer voorzichtig moeten zijn, om niet aan dezelfde ziekte onder te gaan. Het is maar een klein symptoom daar in Ommen, maar intusschen vraagt het de aandacht, — gelijk andere dingen die in Ommen vertoond worden.

Gauw tevreden.

Verleden week hadden wij het over Dr v. Es, en over de wijze waarop hij een „laatste woord" met een nog later woord aanvulde. Wij constateerden, dat er drie punten waren, en gingen op het tweede in. Thans moeten wij, ter typeering van den „strijd" nog even opmerken, dat inzake punt 1 Dr v. Es verklaart, dat hem een vraag op de lippen zweeft, die hij toch maar niet doen zal. En bij punt 3 (in het oog loopende!! oriëntering naar Barth) teekent hij aan:

Bij de derde verblijden we ons zeer, juist omdat we het uit den mond van Dr Schilder hooren; hoewel hij misschien daarbij aan wat anders dacht dan wij hadden bedoeld.

Het doet ons zeer veel genoegen, dat Dr v. Es nu ineens zoo blij is, als wij iets verklaren.

Maar het moet ons toch van het hart, dat wij deze, zijne blijdschap, allesbehalve mannelijk vinden. Vooral, wanneer wij er aan denken, dat hij omstandig verklaarde, dat dit nu eens een punt was, waarover hij nog heel wat op zijn hart had. Nu wij hem blijkbaar de kans gegeven hebben, zich nader te verklaren, trekt hij zich terug in dergelijke nietszeggende tirades.

Waarom wordt er niet ferm gediscussieerd?

Wanneer wel en wanneer niet de wapens gebruiken.

In Leeuwarder Kerkbode spreekt de heer H. Algra over „Kerk en Vrede". Hij merkt op:

De organisatie, waarvan dit blad de tolk is, staat op het standpunt, dat onze regering geen geweldgebruik, die van buiten ons land binnendringen, met geweld mag keuren. Zij acht verdediging van het vaderland zonde.

Zelfs al zou een communistische roofstaat probeeren ons volk te overweldigen, dan mag volgens deze organisatie de regering daartegen geen geweer laten afschieten.

Maar als er nu in ons land oproer komt? Mag de regering dan tegen de oproerlingen geweld gebruiken? Dat weet „Kerk en Vrede" niet.

Daarover studeert zij dezen winter.

Het staat in den 10den jaargang, nummer 7. De hoofdredacteur, Dr J. J. Buskes, heeft het eerlijk bekend. En het eert hem, dat hij het zoo onomwonden erkent: Wij hebben op deze vraag geen antwoord.

Hij schrijft: „Op onze laatste jaarvergadering zaten wij toch allen wel met het probleem van den burgeroorlog". Enkele dagen na die jaarvergadering kwam er oproer in Amsterdam. Daardoor werd de kwestie acuut. En daarom: „het vraagstuk van den burgeroorlog vraagt onder ons om bezinning en oplossing. We zullen ons in de komende maanden met dit vraagstuk moeten bezighouden."

Het is droevig.

Allereerst, omdat een van de meest elementaire plichten van de overheid hier tot een probleem wordt gemaakt, waar de heeren de eerstvolgende maanden over gaan studeeren. Maar ook, omdat menschen, die met zulk een pathos getuigen over het onchristelijke van wapengeweld, blijkbaar over een van de eenvoudigste consequenties van hun standpunt nog moeten gaan studeeren.

Zonder heen te willen loopen over de moeilijkheden, die er zijn, willen wij toch constateren, dat door deze vereeniging blijkens dit recente feit toch metterdaad over veel moeilijkheden heengelopen is. Want de bezwaren tegen het oorlogvoeren in het algemeen zijn in haar orgaan dikwijls op zulke gronden ontwikkeld, dat daarmee ook elke verdediging tegen ontkenenaars van een burgeroorlog veroordeeld zou zijn. En toch is men op dit punt (van den burgeroorlog) nog niet klaar? Maar dan zijn de argumenten te haastig, te ondoordacht geweest. En zal men na rijpere overweging het wapengeweld in een burgeroorlog wel toestaan, dan zal in principe daarmee ook het oorlogvoeren naar buiten weer zijn toegelaten. Inderdaad, men is hier al te haastig.

Toon.

De Boeijsing heeft in „Het Kerkblad van Haarlem" geschreven over een uittaling in een kerkbode, die, hoewel in het algemeen het polemiseren soms noodzakelijk achtende, meende, dat in sommige gevallen de toon, waarop gediscussieerd werd, niet altijd juist is. De Boeijsing merkt tegenover dezen kerkbode-schrijver op:

Van mijn kant betwijfel ik of de toon het voornaamste is. Vanzelfsprekend moet deze fatsoenlijk en christelijk zijn. Daarover zijn we allen het wel eens.

Doch hoe dikwijls lees ik in onze christelijke, ook onze kerkelijke pers dingen, waarbij de toon wel gaat, soms zelfs erg christelijk klinkt, doch die tegelijk met een stalen gezicht de waarheid weerstaan, herhaald weerlegde uitspraken uit den treure repeteeren en in een vrome pen een heel scherpe angel, waarin venijn zit, uitsteken.

Dat is een stiekeme scherpte, die te hekelen is.

En verwondert het u dan, dat strijders als K. S.

die in de voorste linie, dikwijls geheel alleen, de strijd voeren voor de waarheid van Gods Woord, wel eens tureluursch worden en in vurig temperament hun geschut verzwaren om alle leugen-kazematten ineen te beuken?

Als dat in liefde voor de waarheid en in toorn tegen allerlei mooie leugens gedaan wordt, wie zal dit dan durven laken?

Heeft Christus Zelf in Zijn pleit voor de waarheid, tegenover haar verdraaiers en verkrachters niet gestaan met de scherpe vlammentongen van Zijn: „Wee u, wee u!"

Hij kon en mocht daarbij heel persoonlijk worden.

Als het onder ons, ook in de pers, maar zooveel mogelijk zakelelijk blijft.

Dan kan de pen wel eens scherp zijn.

Omdat de waarheid scherp is.

Wij danken De Boeijsing zeer voor dit woord. Onlangs lazen wij ook hetzelfde stukje, maar dachten daarbij aan iemand, die de gelegenheid heeft gehad in officieele vergaderingen te handelen met een auteur, die wel eens een enkelen keer polemiseert, en dan naar binnen toe dezelfde meeningen volhoudt, die hij ook naar buiten heeft gehandhaafd. Uit het officieele lichaam, dat dezen „iemand" daartoe de kans gaf, was deze echter op een goeden dag zonder opgaaf van reden vertrokken. Na dit toon-looze afscheid kwam later uit zijn pen een kerkbode-klacht over den toon der kerkelijke polemiek....

Voorts is er ook nog een toon in gesprekken, die niet te controleren zijn. Meestal wordt er meer bedorven door den toon, die binnen vier muren blijft, dan door den toon van wie weet in den luidspreeker te komen. Een luidspreeker trouwens, dien ieder desverlangd afstellen kan.

Heel vaak wordt geklaagd over den toon, als te „scherp", door menschen, die het woord „scherp" eigenlijk vervangen moesten door: „concreet". Anderen zijn er, soms ook zijn het weer dezelfde, die met genoegen toelusteren, wanneer de beginselen worden verdedigd naar buiten, maar die plotseling over den „toon" gaan klagen, als dezelfde beginselen zich ook keeren naar binnen. En tegenover zulke klagers denk ik ook, evenals De Boeijsing, aan den strijd van Christus, die nog wel in meer dingen ons voorbeeld moet zijn, dan onze soms eclectisch te werk gaande theorieën over Christus-als-ons-voorbeeld zelf wel willen weten.

K. S.

BOEKBESPREKING

Ter recensie ontvingen wij:

Het Schouwvenster, De Chr. Weekillustratie (uitg. H. A. v. Bottenburg, Amsterdam), met veel belletrie, verzorgd door verscheidene medewerkers als Joseph Hocking, M. van der Staal, G. J. Peelen. Verder een afdeling „Voor onze vrouwen" onder redactie van Mevr. J. M. Westerbrink-Wirtz; een korte boekbespreking; Puzzle-hoekje; veel goede foto's over verschillende actuele onderwerpen.

Aan „Het Schouwvenster" is toegevoegd: „Het kleine Schouwvenster" met korte en vervolgverhalen, verzorgd door ten deele nieuwe medewerkers: Ans v. d. Sluis, Corry Westerbrink, e.a.

De Christelijke Illustratie De Spiegel (uitg. Gebrs Zomer & Keuning, Wageningen). Gevarieerde onderwerpen: Wat om ons heen gebeurt, De stem van het Saarland, Van eigen erf; Belletristische artikelen van Johanna Breevoort, M. v. d. Staal, M. Martien, K. Borel, K. Lantermans en anderen. Elk blad bevat ook een kleine overdenking b.v. van Dr C. J. van Paassen, Dr D. A. van den Bosch, Dr P. van Dijk en vele anderen. De illustraties zijn veel en goed.

„t Anker", officieel orgaan van de Vereeniging „t Anker". Deze heeft ten doel: verspreiding van 't Evangelie onder Schippers. Redactie-adres: Nootweg 164, Nieuw-Loosdrecht. 't Blad bevat artikelen van den Hoofdredacteur Dr J. Versteeg, behandeling van den Catechismus, Teksten en een vervolgverhaal.

Ons Reisblad, 't orgaan van de Nederlandsche Christelijke Reisvereniging. Hierin zijn opgenomen: Reisprogramma's voor binnen- en buitenland, Foto's en korte besprekingen van steden en andere reisdoelinden. 't Redactie-adres is: Den Haag, Weteringkaade 22 A.

De Lectuurgids, uitgaande v. d. stichting Jeugdlectuur. Redactie-adres: Jonkv. J. J. Baronesse Mackay, Weteringschans 51, Amsterdam (C.), die, als steeds, bespreking geeft van vele nieuw-verschenen boeken.

De Getuige, orgaan v. d. Nederlandsche Midder-nachtzending. Redactie-adres: Reguliersgracht 114, Amsterdam (C.).

Herleving, verschijnt om de 14 dagen, dient ter verspreiding van de Christelijke beginselen. Redactie: